

τῷ δευτέρῳ μέρει ἄσματος, ἴσως τῷ συγκινητικώτερω καὶ σπουδαιότερω, δὲν ὤφειλον νὰ παρέλθω ταχέως, ἐπαναλάβω τετράκις τὰς λέξεις τοῦ πρώτου μέρους καὶ τελειώσω οὕτω τὸ ἄσμα, ἄνευ προσέτι πλήρους ἐννοίας, ἵνα δυνηθῇ μόνον ὁ ἀοιδὸς νὰ ποικιλωδῆσῃ ἰδιοτρόπως. Ἐν γένει ἐπροσπάθησα νὰ ἐκβάλω ἐκ τῆς μουσικῆς πάσας τὰς καταχρήσεις ἐκεῖνας, καθ' ὧν ἡ καλὴ αἴσθησις καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος μάτην ἐνίστανται.»

Ὡς πρὸς ταῦτα, ὁ Βάγνερ ἠκολούθησε τῷ **Glück**, ἡ ἀπουσία δὲ τῶν ἐπιδεικτικῶν δεινοτήτων τῆς φωνῆς ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἐπέδρασεν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς κοινῆς προλήψεως τῆς σχετιζομένης πρὸς τὴν ὑπερβολικὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἁρμονικοῦ μέρους ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ μουσικοῦ.

Συμφωνεῖ ὡσαύτως μετὰ τοῦ **Glück** ἡ ἐπὶ ἐτέρου σημείου οὐχ ἤττον σπουδαίου: «Οἶανδῆποτε εὐφυῖαν καὶ ἂν ἔχῃ ὁ συνθέτης, ἡ μουσικὴ αὐτοῦ θὰ εἶνε μετρία, ἐὰν ἡ ποίησις δὲν διεγείρῃ ἐν αὐτῷ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐκεῖνον, ἄνευ τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα πασῶν τῶν τεχνῶν εἶναι ἀσημαντα καὶ ἄτονα... Ἡ μουσικὴ μου τείνει εἰς τὴν μείζονα ἐκφρασίαν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ποιητικῆς ἀπαγγελίας.»

Ὁ Βάγνερ οὔτε ἐν τῇ συνθέσει οὔτε ἐν τῇ ἐκτελέσει θέλει περισσοτεχνίας. Ἔργον τεχνικὸν τέλειον θεωρεῖ μόνον, ἐν ᾧ: «Ὅ,τι βαθύτερον ἢ ὑψηλότερον δύναται νὰ συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, καθίσταται προσιτὸν τῷ κοινοτέρῳ νῷ, ἄνευ ἀνάγκης σκέψεως ἢ κριτικῶν ἐπεξηγήσεων.»

Διὰ ταύτης θηρεύει τὴν ἐλευθερίαν ἐν τοῖς μουσικοῖς τύποις καὶ τὴν ἀνακοίνωσιν αὐτῶν, τὴν ἄμεσον καὶ στενὴν τῆς μουσικῆς μετὰ τῶν λέξεων καὶ τῆς ἀπαγγελίας σχέσιν: «Ἐμελέτων, λέγει, τὰς σχέσεις τῶν διαφόρων κλάδων τῆς τέχνης πρὸς ἀλλήλους καί, ἀφ' οὗ κατενόουν τὴν μεταξὺ τῆς πλαστικῆς καὶ τῆς μουσικῆς ὑπάρχουσαν

σχέσιν, ἐξήταζον τὴν μεταξὺ τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ποιήσεως εὐρισκομένην. Κατεῖδον ὅτι ἀκριβῶς ἔνθα ἡ ἑτέρα τῶν τεχνῶν τούτων φθάνει εἰς τὰ ἀνυπερέβλητα ὅρια, ἐκεῖ, μετὰ τῆς μεγίστης ἀκριβείας, ἤρχετο ἀμέσως ἡ ἐνέργεια τῆς ἄλλης, ὅτι ἐπομένως, διὰ τῆς στενῆς πασῶν τῶν τεχνῶν τούτων ἐνώσεως, ἠδύνατό τις μετὰ τῆς καταπληκτικωτέρας διαυγείας νὰ ἐκφράσῃ ὅ,τι ἐκάστη μόνη ἠδύναται, καὶ ὅτι, τούναντίον, πᾶσα προσπάθεια τοῦ ν' ἀποδοθῇ διὰ τῶν μέσων τῆς ἑτέρας αὐτῶν ὅτι μόνον διὰ τῶν δύο ὁμοῦ ἦτο δυνατόν νὰ ἐκφρασθῇ, ὡφείλεν ἀναγκαίως ν' ἀγάγῃ εἰς ἀσάφειαν, σύγχυσιν κατ' ἀρχὰς καὶ εἶτα ἐκφαύλισιν καὶ διαφθορὰν ἰδίᾳ ἐκάστης τέχνης.»

Ἄρα γε θὰ οἰκειοποιήθῃ ταῦτα ἡ μουσικὴ τοῦ μέλλοντος; Οἱ δεινοὶ ἀοιδοὶ θὰ εὐδοκιμήσωσι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰς τάξεις καὶ ἀρκεσθῶσιν εἰς τὴν διὰ τὸ γενικὸν μόνον ἀποτέλεσμα συνδρομῆν των, μὴ κατασυντρίβοντες διὰ τῆς ἐπὶ ἡμέρας αὐτῶν προσωπικότητος συνθέτας, ἄλλους ἀοιδούς καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ μελόδραμα; Οἱ διευθυνταὶ θεάτρων θ' ἀποφασίσωσι νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι ἐν μουσικῇ παραστάσει σπουδαῖον εἶνε οὐχὶ τὸ θυσιάζειν πάντα αὐτῆς τὰ μέρη εἰς ἐν ἢ δύο πρόσωπα εἰσβάλλοντα εἰς αὐτήν; Τὸ κοινόν, ἐξ ἄλλου μέρους, θ' ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἡ ὑπεροχὴ τοῦ σκηνοῦ ἔργου δείκνυται ἐκ τῆς συμφωνίας καὶ τῆς ἐρρυθμοῦ ὑπαγωγῆς τῶν εἰς ἐν ὅλον τεινόντων μερῶν μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν κατὰ διαλείμματα ἐκρήξεων μουσικῆς δεινότητος ἐγώιστικῆς;

(Μετάρρ. ἐκ τῆς Αἰσθητικῆς τοῦ E. Véron)

Γ. Δ. ΘΩΙΒΙΔΟΠΟΥΛΟΣ

Γυμνασιάρχης ἐν Ἀμφισσῇ

ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΟΙΤΗΝ

Ἴσταμ' ἐν μέσῳ τῆς μακρᾶς τῆς Φθίας πεδιάδος
Ἐπάνω πύργου ὑψηλοῦ παρὰ τὸν Σπερχεῖον,

Κ' ἐμπρὸς μου λευκὴ αἶρεται μετ' ἀνθηρᾶς φυλλάδος,
Καὶ παίζει μετὰ τῶν τερπνῶν τῆς αὔρας θωπειῶν.

Ἐμπρὸς μου θάλασσα σπαρτῶν πρασίνῃ κυματίζει,
Ἐκεῖ περᾶ ὁ Σπερχεῖος μὲ ρεῖθρον ἀπαλόν,

Κ' εἰς βάσεις, ὅπου νεαρὰ ἢ χλόη πρασινίζει,
Ἡ Οἶτη στέκει, χάνεται εἰς χῶρας νεφελῶν.

Κύλιε, γέρον Σπερχεῖε, τὰ θάνατα νερά σου
Μαζύ σου ρέει τοῦρανοῦ ἢ στέγη ἢ γλαυκὴ·

Εἶναι σελις πολὺδακρυς ἢ γύρω πεδιάς σου,
Εἶσοι τῆς ἀνθρωπότητος τὸ δάκρυ τὸ γλυκὺ.

Ἡ φαντασία τοῦ λαοῦ ζῶν τὰ πάντα βάφει
Πᾶν ὄνομα, καθὼς εἰκῶν, τὸ ὄρος ζωγραφεῖ,

Κ' ὡς ποίησις τοῦ ποταμοῦ τὸ τάχος περιγράφει·
Ἐκεῖ ἢ τῆς Νεράϊδας ὑψοῦται κορυφή.

Ἐδῶ τὴν Οἶτην διασφᾶξ βαθεῖα διασχίζει,
Ἐξ ἧς τὸ Γοργοπόταμον ἀναπηδᾷ ψυχρόν,

Καὶ τρέχον εἰς τὸν Σπερχεῖον κρημνίζεται, ἀφρίζει,
Κ' εἰς τὸ ἀρχέγονον αὐτοῦ χωνεύεται νερόν.

Τῆς Γκιώνας ἄνω ἢ μορφή κατάλευκος ἀστράπτει,
Καὶ ὀπισθεν τὸν Παρνασσὸν νοῶ τὸν ἱερόν,

Τοὺς πόδας τῆς εἰς κύματα ἢ Καλλιδρόμη θάπτει,
Τὸ μέτωπον εἰς οὐρανὸν ὑψοῦσα καθαρόν.

Διέλθε μὲ τὸ βλέμμα σου τὸ μῆκος τοῦ πεδίου
Καὶ ἴδε τὴν ἀκόρυφον τῆς Ὀθρυος γραμμῆν.

Δὲν σεῖεται τὸ στήθος σου ὑπὸ παλμοῦ μυχίου;
Δὲν τείνει πέραν ἢ ψυχὴ μὲ πτέρυγα θερμῆν;

Τίς χώρα πόθων ἔθνικῶν ἐκεῖθεν ἐξαπλοῦται!
 Ἄλλ' οἶμοι, δὲν ἐσήμανεν ἀκόμη ἡ στιγμή.
 Ἐκεῖ δουλείας οὐρανὸς βαρὺς συνοφρουοῦται,
 Καὶ ἀντηχοῦσιν ἀδελφῶν ἀλύσσεις καὶ λυγμοί!..

Ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὴν ὁμαλὴν ποικίλλουν πεδιάδα,
 Ὡς ἀνθοδέσμαι μέγισται, συστήματα φυτῶν,
 Εἰς τῶν ὁποίων τὴν τερπνὴν καὶ δροσερὰν σκιάδα,
 Τὸ σκῆνωμα τῶν ἀγροτῶν ὑψοῦται τὸ λιτόν.

Ἰπὸ τὴν παίζουσαν σκιὰν λευκῶν ἀδελφωμένων,
 Ἐπάνω εἰς τὸν τάπητα τῆς χλόης τὸν παχύν,
 Ἀκούω ἄσμα κλέφτικον, βλέπω χορὸν παρθένων...
 Μὴ εἰς τὴν ἀρματωλικὴν μετήχθην ἐποχὴν;

Ψάλλετε, κόραι ἀφελεῖς, σκιρτᾶτε! εἰς Ἀθήνας
 Τὸ πᾶν ἀντικατέστησε ψευδῆς πολιτισμός,
 Τὰς ἀναμνήσεις ἔσθεσε τὰς ἱεράς ἐκείνας,
 Ἐκ τῶν ψυχῶν μας ἔλειψεν ὁ ἐνθουσιασμός.

Θλιμμένη φεύγ' εἰς τὰ βουνά ἢ Μοῦσα ἢ γενναία,
 Κι' ἀναπολοῦσα κἀθηται τὸ μέγα παρελθόν.
 Δὲν βλέπει χρόνων μαγικῶν τὰ ἴχνη τὰ ὠραία.
 Καὶ ξένα ρέουν ἄσματα ἐξ ἀσθενῶν στηθῶν...

Ποθῶ ἀγνοῦς Ἑλληνικοὺς νὰ ἴδω χαρακτῆρας,
 Νὰ ἴδω τὸν Ἑλληνικὸν κομψὸν ἱματισμόν.
 Τί αἰσθημάτων ἔνδον μου αἰσθάνομαι πλημμύρας!
 Ποίαν γλυκεῖαν ἔκστασιν καὶ ἐνθουσιασμόν!

Ὅπισθ' εἰς τοῦ Τυμφρηστοῦ τὸν χιονώδη κῶνον
 Ὁ ἥλιος τὸ ἄρμα του τὸ λάμπον ὀδηγεῖ.
 Μὲ ρόδα λούει καὶ χρυσὸν τὰ ὕψη τῶν χιόνων,
 Καὶ σμαραγδίνη πανταχοῦ ἢ χλόη σελαγεῖ.

Παντοῦ, ὅπου τὸ βλέμμα μου τὸ ἔκθαμβον γυρίσω
 Βουνὰ θὰ ἴδω ὕψηλά καὶ μεγαλοπρεπῆ,
 Καὶ εἰς τὴν μνήμην ἔνδοξον συμβάν θ' ἀναπολήσω,
 Κ' ἐν συγκινήσει κεφαλὴν θὰ κλίνω ἀσκεπῆ.

Ὡ, ναί· οὐχὶ τῆς φύσεως ἡ γοητεία μόνον
 Τὰς φρένας μου κατακλεῖ, πλὴν πνεῦμα μυστικόν,
 Πνεῦμα ἱπτάμενον ἐδῶ ἐκ παλαιάτων χρόνων,
 Ὑψοῦ, τὴν φαντασίαν μου εἰς κόσμον μαγικόν.

Ἀπανταχοῦ ἀδάμαντες χρυσοῦς μυθολογίας
 Χλόην καὶ βράχους καὶ βουνὰ κοσμοῦσι τηλαυγεῖς,
 Παντοῦ κηλίδες αἵματος θερμῆς φιλοπατρίας
 Ἀχνίζουσι ἐξαχνίζουσαι γωνίαν πᾶσαν γῆς.

Ἐπάνω εἰς τὰς ὕψηλὰς τῆς Οἴτης ἀκρωρείας,
 Τὸν μέγαν βλέπω Ἡρακλῆ βοῶντα γοερά,
 Συστρέφοντα καὶ ρίπτοντα μετὰ ὀργῆς ἀγρίας
 Τὸν Λίχαν πόρρω, πόρρωθι εἰς κύματ' ἀλυμρά.

Ἄργα παρὰ τὸν Σπερχεῖον ὅταν ὁ ποῦς μου βαίνη,
 Καὶ ἴσταμαι σκεπτόμενος εἰς ὄχθην εὐάνθη,
 Φαντάζομαι πῶς ἐν αὐτῷ χαρίεσσα κυμαίνει
 Τοῦ Ἀχιλλέως τοῦ κλεινοῦ ἢ κόμη ἢ ξανθή.

Ἐντὸς σου πάλ' ἐνήχετο ἡ Νύμφ' ἢ ποταμία,
 Περὶ ἐσὲ ἐχόρευσαν ἀρματωλοὶ κλεινοί,
 Τυράννου αἶμα σ' ἔρρανε, καὶ ἡ Ἐλευθερία
 Ἄνεδου ἐκ τοῦ βάθους σου ἀκμαία, φαεινὴ!

Τῆς Γούρας βλέπω τὰ βουνά· ὦ πῶς μ' ἀναπολοῦσιν
 Ὡδὴν δημώδη πνέουσαν παράπονον πικρόν,
 Καθ' ἣν κ' αὐτὰ τοῦ κλέφτου τῶν τὸν θάνατον θρηνοῦσιν
 Καὶ νέφος εἰς τὰ ὕψη τῶν ἀπλοῦται θλιβερόν!

Ὡ ποίησις δημοτικὴ, γλυκὰ τὰ ἄσματα σου
 Τὰ φιλελεύθερα ἤχουσι εἰς λόγγους καὶ βουνά.
 Ἐδῶ τὸν θριαμβεύοντα ἐξαίρεις ἤρωά σου,
 Ἡ μ' ἄνθη ραίνεις τὸν νεκρὸν αὐτοῦ παντοτεινά.

Πόθεν ἢ οὐρανία σου καὶ ἀφελῆς μαγεία;
 Πῶς μειδιᾷς γλυκύτερον παρὰ οἱ οὐρανοί;
 Λυπεῖσαι, θλίβονται μαζὺ βουνά, πτηνά, θηρία,
 Θρηγεῖς; στίλβει τὸ δάκρυ σου ὡς δρόσος πρωϊνῆ.

Εἰς τὸ περίφημον στενὸν παρὰ τὴν παραλίαν,
 Κοινὸς εἰς δύο μάρτυρας ἐγείρεται βωμός,
 Συνδέων δύο ἀστράπας εἰς μίαν λάμπην θεῖαν,
 Δηλῶν πῶς ζῆ ἐντὸς ἡμῶν ὁ πάλ' Ἑλληνισμός.

Τοῦ Διάκου βλέπω τὴν μορφήν ν' ἀστράπτῃ ἐξαισία,
 Τὸ βλέμμα ἔχει ἀστραπὴν, ἢ κόμη κυματοῦ,
 Θερίζει σάρκας Τουρκικὰς ἢ σπάθη ἢ βαρεῖα,
 Καὶ ἔντρομοι ἀνοίγονται ἐμπρὸς τοῦ οἱ στρατοί.

Πλὴν τίς ὁ μέγας ἄγγελος, ὅστις τὸν ἐνθαρρύνει;
 Ὁ Λεωνίδας!.. στέφανον λαμβάνει παμφανῆ
 Ἀπὸ τὸ μέτωπον αὐτοῦ, καὶ ἐνῶ ὁ Διάκος κλίνει
 Μὲ σπάθη εἰς συντρίμματα, αὐτὸς τὸν στεφανοῖ!

Εἰς πᾶσαν πέτραν ἠθέλον, ποῦ ψάλλ' ἡ ἱστορία,
 Ν' ἀναλυθῶ εἰς δάκρυα καὶ νὰ προσευχηθῶ!
 Ἐπόθουν, αὕτη ἅπασα ἡ χώρα ἢ ἁγία
 Νὰ ἦτο μόνον εἰς βωμόν νὰ τὸν ἐγκολπωθῶ!

Ἐν Ἀσμίᾳ 25 Ἀπριλίου 1878.

Α. Ι. ΠΡΟΒΔΑΒΕΓΙΟΣ

